

/0.08.2018

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntönnö 19.6.2018, VN 675/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Ministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

Esityksen yleisperustelujen kohdassa "Riippuvuus muista esityksistä" todetaan, ettei esityksen toteuttamista ole sidottu muihin lainsäädäntöhankkeisiin. Saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995, jäljempänä saamelaiskäräjälaki) muutettavaksi ehdotetussa 4 a §:ssä mainitaan kuitenkin yhtenä saamelaiskäräjiin sovellettavana yleissäädöksenä henkilötietolaki (523/1999), joka on tarkoitus kumota hallituksen esitykseen EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp) sisältyvällä tietosuojalailla. Tämä tulisi ottaa huomioon ja tehdä säännökseen tarvittava tekninen korjaus viimeistään esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Esityksen sisältyvän lakiehdotuksen 5 §:ssä säädetään saamelaiskäräjien yleisestä toimivallasta. Pykälän 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan mm, että *"niissä tehtävissä, joissa saamelaiskäräjät käyttää julkista valtaa, voidaan saamelaiskäräjiä joissain tilanteissa pitää tietyssä laissa tai säännöksessä tarkoitettuna viranomaisena"*. Tämä saamelaiskäräjien julkisoikeudellista asemaa koskeva kannanotto on lisäys pykälän aikaisemmin esitettyihin perusteluihin (vrt. HE 248/1994 vp) verrattuna. Lisättäväksi ehdotettu perusteluteksti on sinänsä tarpeellinen saamelaiskäräjien julkisoikeudellista asemaa koskeva täsmennys, mutta se jättää sanamuotonsa mukaisesti kuitenkin asiaa koskevan oikeustilan edelleen epämääräiseksi. Tämän johdosta valtiovarainministeriö katsoo, että esityksessä tulisi ottaa asiaan ehdotettua täsmällisempi kanta. Selkeyden vuoksi saattaisi olla tarpeen myös harkita, olisiko asiasta säädettävä saamelaiskäräjälaiissa.

Lakiehdotuksen 9 §:ssä säädetään yhteistoiminta- ja neuvotteluvälvoitteesta. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan neuvottelut tulee käydä vilpittömästi ja molemminpuolisen arvostuksen hengessä sekä oikea-aikaisesti. Osapuolten aseman neuvotteluissa tulisi olla mahdollisimman tasavertainen. Neuvottelut tulee perustelujen mukaan käydä hyvissä ajoin ennen päätöksentekoa, eli sellaisessa vaiheessa, jolloin suunniteltuun toimenpiteeseen

on aidosti vielä mahdollista vaikuttaa. Valtiovarainministeriö huomauttaa, että saamelaiskäräjien kuuleminen ”hyvissä ajoin ennen päätöksentekoa” ja muutenkin edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti saattaa olla käytännössä mahdotonta esimerkiksi tilanteissa, joissa hallitusneuvotteluissa päätetään sellaisen laajan uudistuskokonaisuuden toteuttamisesta, johon yhtenä osatekijänä liittyy saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvia asioita. Esimerkkinä tällaisesta voidaan mainita nyt vireillä oleva maakunta- ja sote-uudistus, jonka yhteydessä neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa voitiin pitää pääosin vasta siinä vaiheessa, kun uudistuksen keskeisiin perusratkaisuihin ei enää voinut millään tavalla vaikuttaa.

Edellä mainitun pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että yhteistoiminnan ja neuvottelujen edellytyksenä on, että neuvotteluosapuolilla on oikeat ja riittävän kattavat tiedot neuvottelujen kohteena olevasta asiasta ja suunnitellun toimenpiteen vaikutuksista. Valtiovarainministeriö pitää tätä tavoitetta perusteltuna ja menettelytapaa kannatettavana. Esityksen jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin vielä selvittää, olisiko asiasta säädettävä nimenomaisesti laissa ja tulisiko saamelaiskäräjillä joissakin tilanteissa olla oikeus saada tarvittavat tiedot myös salassapitosäännösten estämättä.

Valtiovarainministeriö pitää esityksen taloudellisten vaikutusten arviointia (s. 40-41) ehdotettuihin muutoksiin nähden suppeana ja yleispiirteisenä. Esityksen mukaan (s. 40) sillä on vaikutuksia saamelaiskäräjien talouteen. Esityksessä todetaan, että esitetyt muutokset lisäisivät vaalilautakunnan menoja. Näitä ei kuitenkaan yksilöidä esityksessä. Saamelaiskäräjien vaalien toimittamisesta aiheutuvien vuosittaisten kustannusten mitoituserusteita ei sisälly esitykseen. Perustettavaksi ehdotettavan uuden oikaisulautakunnan menoista esitetään yleistasoisia arvioita, joita ei kuitenkaan ole yksityiskohtaisemmin ja kattavammin perusteltu. Esityksessä todetaan (s. 41), että siitä aiheutuviin ”uusiin menoihin tulee varautua valtion talousarviossa.” Valtiovarainministeriö pitää välttämättömänä, että esitystä täydennetään yksilöidyin arvioin esitettyjen muutosten taloudellisista vaikutuksista ja niiden perusteista. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaisista muutoksista aiheutuvat kustannukset on katettava valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen puitteissa mahdollisin hallinnonalan sisäisin kohdennuksin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

TIEDOKSI VM/KAO, VKO
VM/BO/Majanen, Inha, Taskinen